

## **RaM-CLASS. Reprodukacja i mobilność klasowa – doświadczenia biograficzne w polach akademii, sztuki i biznesu**

W porównaniu z Wielką Brytanią czy Francją język klasowy i samoidentyfikacje klasowe są mniej zakorzenione w polskim społeczeństwie. Jest to związane z odmiennymi doświadczeniami historycznymi tych krajów oraz nacechowaniem emocjonalnym i politycznym pojęcia klasy. Po 1989 roku nierówności społeczne były w Polsce w dyskursie normalizowane i opowiadane jako nieuniknione konsekwencje przejścia do "lepszego" rzeczywistości, w której dominować będzie klasa średnia. Wiązała się to z tym normalizacja nierówności, jak i wzrost popularności dyskursu merytokratycznego. Jednocześnie, pomimo oczekiwań wzrostu mobilności społecznej po 1989 roku, jej bariery, w tym klasowe nierówności edukacyjne, pozostają względnie stabilne i wpływają na doświadczenia indywidualne i zbiorowe.

Projekt RaM-CLASS koncentruje się na badaniu doświadczeń i tożsamości biograficznych osób pracujących w tych samych polach zawodowych, ale mających różne pochodzenie klasowe. Biorąc pod uwagę, że zawody różnią się ścieżkami kariery, do badania wybrano osoby pracujące w trzech polach (postrzeganych jako posiadające społecznie uznawany kapitał symboliczny): akademickim (pracownicy nauki z tytułem co najmniej doktora, pracujący na uniwersytetach), artystycznym (artyści reprezentujący różne dyscypliny artystyczne) oraz biznesowym (menedżerowie najwyższego szczebla i właściciele firm, szczególnie w sektorze finansowym).

Aby móc odpowiedzieć na pytanie, czy i w jaki sposób pochodzenie klasowe łączy się z indywidualnymi możliwościami i doświadczeniami związanymi z wejściem i zdobyciem uznania w wybranych polach, projekt skupia się na historiach życia zarówno tych, którym udało się awansować w drabinie społecznej, jak i tych, którzy reprodukują (względnie) wysoki status swoich rodziców. Przyjmując perspektywę porównawczą, projekt ma na celu zbadanie (a) podobieństw i różnic w ścieżkach biograficznych do tych samych pól zawodowych, (b) doświadczeń związanych z radzeniem sobie z przekraczaniem (nie)widocznych granic klasowych lub reprodukcją pozycji społecznej rodziców; (c) nakładania się pochodzenia klasowego i płci; (d) samoidentyfikacji klasowej i postrzegania klas społecznych oraz (e) relacji między doświadczeniami biograficznymi a zasadami funkcjonowania w wybranych polach. Ponadto, biorąc pod uwagę, że zarówno procesy biograficzne, jak i społeczna percepcja klas społecznych są częściowo kształtowane przez dyskursy publiczne, projekt stara się odpowiedzieć na pytanie o obecność i reprezentację klas społecznych w polskich mediach.

Aby odpowiedzieć na powyższe pytania, projekt łączy metody badawcze. W celu zbadania, jak tożsamości biograficzne są konstruowane w odniesieniu do warunków strukturalnych i kulturowych (w tym zasobów klasowych i dyskursów publicznych), podstawowym zebrany materiał empiryczny będzie 60 wywiadów biograficzno-narracyjnych przeprowadzonych z osobami, które doświadczyły międzypokoleniowego awansu klasowego (30) oraz z osobami, które reprodukują kariery zawodowe swoich rodziców (30). Następnie, uwaga zostanie skoncentrowana na krytycznej analizie dyskursu artykułów opublikowanych w wybranych tygodnikach w latach 2004-2022, i dotyczących tematyki klas społecznych. Analiza diachroniczna dotyczyć będzie zarówno głównych tendencji, jeśli chodzi o tematy dyskutowane w kontekście klas społecznych, jak i pogłębionych strategii dyskursywnych reprezentowania klas społecznych (i konstruowania granic symbolicznych) w wybranych gazetach. Tym samym projekt będzie mógł stanowić wkład w dotychczasowe badania nad klasami społecznymi w Polsce oraz w dyskusję nad ideologią merytokracji i równych szans.

Wyniki badań będą publikowane na stronie internetowej poświęconej projektowi, na profilu projektu na Facebooku, podczas konferencji krajowych i międzynarodowych, w artykułach naukowych publikowanych w uznanych czasopiśmie polskich i zagranicznych, w mediach oraz podczas otwartego seminarium organizowanego w ostatnim roku trwania projektu. Zebrane dane będą archiwizowane w archiwum danych TIME&TRANSITION (utworzonym w ośrodku Młodzi w Centrum Lab, Uniwersytet SWPS).